

Kwaliteitskader voorschoolse educatie 2022

Rotterdamse kwaliteit in voorschoolse voorzieningen

Gemeente
Rotterdam

Vastgesteld door de Sectorkamer Het Jonge Kind op 30 maart 2017
en herzien met de werkgroep kwaliteit in juni 2022

Inhoudsopgave

Vooraf	4
1.1 De hoofditem s van het Kwaliteitskader	6
1.2 Relatie met de Beleidsregel	6
1.3 Opbouw van het Kwaliteitskader voorschoolse educatie	6
2 Uitwerking per hoofditem	
a. Gedifferentieerd opbrengstgericht werken in 2-4 dagdelen en vve-resultaten	7
b. Rotterdamse A-kwaliteit	9
c. Doorgaande leerlijn	11
d. Ouderbetrokkenheid	12
e. Ontwikkeling, begeleiding en zorg en externe zorg	13
f. Kwaliteitszorg en ambitie	14
Bijlage: Inzet pedagogisch beleidsmedewerker (PBM)	28

Rotterdamse kwaliteit in voorschoolse voorzieningen

Kwaliteitskader voorschoolse educatie

Vooraf

Rotterdam heeft voor alle peuters een geharmoniseerde voorziening (De Rotterdamse Peutergroep) met gemengde groepen. Voor doelgroeppeuters en niet-doelgroeppeuters, met en zonder werkende ouders. Deze door de gemeente gesubsidieerde voorzieningen (Peutergroepen) moeten allemaal aan dezelfde, hoge kwaliteit voldoen.

Ontwikkelingen in de landelijke wet- en regelgeving, recente wetenschappelijke inzichten en de Rotterdamse context vormen de basis van dit kwaliteitskader. Het is ontwikkeld in een breed samengestelde werkgroep¹, waarin organisaties en gemeente gezamenlijk de kwaliteitscriteria van de voorschoolse voorziening hebben geconcretiseerd². Er is gezocht naar een goede balans tussen vertrouwen versus controle. Er is verbinding gelegd met de werkwijze 'onderzoek kwaliteit voorschoolse educatie'. Dit is een werkwijze van toezicht en beleid waarbij de toezichthouders aanvullende kwaliteitseisen van de ve toetsen bij locaties naast de wettelijke eisen uit de Wet Kinderopvang (WKO). De indicatoren van het Kwaliteitskader voorschoolse educatie krijgen zo een plek in het basistoezicht en het verdiepend toezicht (beide op locatieniveau) en in het instellingstoezicht.

In het *Kwaliteitskader voorschoolse educatie* zijn de centrale vragen:

- Waar wordt het kind beter van? En hoe kunnen we zichtbaar en aantoonbaar maken dat we alle randvoorwaarden op orde hebben om dat te realiseren?

Met andere woorden:

- Hoe maken we pedagogische kwaliteit en professionaliteit zichtbaar en aantoonbaar? En hoe maken we het effect van die kwaliteit en professionaliteit zichtbaar en aantoonbaar?

Het doel van het *Kwaliteitskader voorschoolse educatie* is dat de kwaliteitseisen implementeerbaar en zichtbaar zijn en dat ze uitnodigen tot de verdere ontwikkeling van de kwaliteit in de geharmoniseerde peutervoorzieningen in Rotterdam. Het is de basis voor de toetsings- en waarderingskaders van de gemeente Rotterdam.

De werkgroep legt met het *Kwaliteitskader voorschoolse educatie* een groeimodel neer. Er is tijd en gelegenheid voor alle Rotterdamse voorzieningen om binnen duidelijke kaders aantoonbare stappen te zetten om te (gaan) voldoen aan de eisen van de hoge Rotterdamse kwaliteitsstandaard. Daarom is een onderscheid gemaakt tussen ambities en eisen. Het groeimodel geldt voor de kwaliteitsambities

¹ In de werkgroep hebben zitting vertegenwoordigers van peutergroepen-kdv, peutergroepen-psz, schoolbesturen, Toezicht en het team Jonge Kind van J&O Rotterdam.

² Rotterdamse kwaliteit in voorschoolse voorzieningen; uitwerking van de kwaliteitscriteria. Werkgroep Kwaliteit, maart 2017. Herziening juni 2022.

die in dit kwaliteitskader zijn geformuleerd. De kwaliteitseisen gelden voor alle Rotterdamse instellingen die voorschoolse educatie aan peuters bieden. We realiseren ons dat de grote personeelstekorten ook hun weerslag hebben op het kwaliteitsniveau.

Ook de wettelijke kwaliteitseisen zijn onverkort van kracht voor alle instellingen. Ze zijn vastgelegd in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (per 1 januari 2018: Wet IKK met uitwerking in AMvB) en in het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. De wettelijke kwaliteitseisen worden op landelijk niveau uitgewerkt in de inspectie- en waarderingskaders van de Wet kinderopvang.

Indicatie Extra Spelen Leren (ESL)

De indicatie voor voorschoolse educatie waarmee peuters recht krijgen op 16 uur vve (8 uur inkomensafhankelijk en 8 uur gratis) wordt afgegeven door het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Kinderen krijgen deze indicatie bij 14 of 24 maanden. Een kinderopvangorganisatie kan ook om een indicatie vragen als een kind eenmaal geplaatst is, dus ook na 24 maanden. De pm'er of coach kan hiervoor contact opnemen met de peuterconsulent van het CJG in de buurt.

Indicatie Gelijke Kansen

Uit recent onderzoek van de gemeente blijkt dat armoede en schuldproblematiek in een gezin belangrijke risicofactoren zijn die de ontwikkeling van jonge kinderen negatief kunnen beïnvloeden. Daarom bestaat in Rotterdam vanaf 2020 de indicatie Gelijke kansen.

Met deze indicatie hoeven ouders met schuldproblemen geen ouderbijdrage te betalen voor de Peutergroep. Hun peuter kan gratis naar de Peutergroep. De gemeente betaalt de kosten voor deelname van maximaal 16 uur per week. Het gaat om ouders die gebruikmaken van schuldsanering op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening of de Wet schuldsanering natuurlijke personen. In Rotterdam gaat het om een klein aantal peuters dat in aanmerking komt voor de indicatie Gelijke kansen.

Om in aanmerking te komen voor de indicatie Gelijke kansen, moeten ouders tijdens het intakegesprek op de Peutergroep aangeven dat ze gebruikmaken van schuldsanering op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening of de Wet schuldsanering natuurlijke personen.

1. Het Kwaliteitskader voor voorschoolse educatie in Rotterdam

1.1 De hoofditem van het Kwaliteitskader

De kwaliteit van de Rotterdamse voorzieningen voor peuters wordt gedefinieerd in zes hoofditemen:

- a. Gedifferentieerd/ opbrengstgericht werken in 2-4 dagdelen en vve-resultaten
- b. Rotterdamse A-kwaliteit
- c. Doorgaande leerlijn
- d. Ouderbetrokkenheid
- e. Ontwikkeling, begeleiding en zorg en externe zorg
- f. Kwaliteitszorg

De kwaliteit van de uitvoering is integraal onderdeel van bovengenoemde zes items.

1.2 Relatie met beleidsregel

Het *Kwaliteitskader voorschoolse educatie* geeft een goed beeld van de hoge ambitie die de Rotterdamse instellingen en de gemeente hebben ten aanzien van de ontwikkelkansen voor alle Rotterdamse peuters. Het kwaliteitskader beschrijft niet alleen waaraan de Peutergroepen moeten voldoen, maar geeft ook een perspectief op de verdere kwaliteitsontwikkeling. Het nodigt instellingen uit om verdere stappen te zetten en biedt daarvoor concrete handvatten.

Dit kwaliteitskader is gerelateerd aan de *Subsidieregeling voorschoolse voorzieningen*, die de financiële kaders regelt waaronder ouders gebruik kunnen maken van de voorschoolse voorzieningen en de subsidievoorwaarden voor instellingen die ze aanbieden. De in dit Kwaliteitskader voorschoolse educatie geformuleerde eisen zijn overgenomen in de Beleidsregel 2023 voorschoolse voorziening, onderdeel van het Rotterdamse Onderwijsbeleid 2019-2024.

De Beleidsregel en het Kwaliteitskader vormen samen het kader waarmee Rotterdam uitvoering geeft aan de beleidsdoelstellingen met betrekking tot de voorschoolse educatie van Rotterdamse peuters. Beide documenten worden indien relevant, bijgesteld op basis van (nieuwe) ontwikkelingen in het Rotterdams beleid en in de landelijke wet- en regelgeving.

1.3 Opbouw van het Kwaliteitskader voorschoolse educatie

Het Kwaliteitskader voorschoolse educatie Rotterdam is als volgt opgebouwd: per hoofditem wordt een beknopte toelichting gegeven. Daarna worden de kwaliteitseisen genoemd. Aan **de vetgedrukte** eisen moeten alle instellingen voldoen. De niet-vetgedrukte kwaliteitseisen geven een ambitie en een volgende stap aan. Hierover worden tussen instelling en instellingscontactpersoon van de gemeente afspraken gemaakt.

Om richting te geven aan verdere kwaliteitsontwikkeling, wordt vervolgens een aantal onderwerpen belicht aan de hand van vragen. Deze vragen kunnen dienen voor zelfevaluatie of voor het gesprek met de toezichthouder.

2. Uitwerking per hoofditem

a. Gedifferentieerd opbrengstgericht werken in 960 uur en vve-resultaten

Gedifferentieerd/opbrengstgericht werken is het belangrijkste uitgangspunt voor de vve.

Opbrengstgericht werken met peuters betekent: ontwikkelingsgericht werken. Op basis van een kind-volg-systeem wordt de ontwikkeling van het kind doelgericht gestimuleerd. De pedagogisch medewerker nodigt het kind met beredeneerd aanbod uit tot het zetten van de volgende stap. Een vve-programma ondersteunt hierbij, waarbij geldt: hoe professioneler de pedagogisch medewerker, hoe minder het houvast van een vve-programma nodig is. Het gaat erom dat de pedagogisch medewerker zich bewust is van wat hij/zij doet, wat hij/zij gaat doen en waarom. Opbrengstgericht werken betekent ook het verleggen van de focus; minder aandacht voor grote groepsactiviteiten, meer aandacht voor het aansluiten bij de verschillende niveaus door gedifferentieerd werken en beredeneerd aanbod. Opbrengstgericht werken vraagt om aantoonbare ontwikkelingsresultaten op groepsniveau en dat deze worden geëvalueerd en bijgesteld op basis van de ontwikkelingsresultaten.

Structurele observatie en de registratie daarvan is een goed en waardevol instrument, om zo veel als mogelijk aan te kunnen sluiten bij de ontwikkeling van het kind. Het biedt de aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling van het kind, waarbij maatwerk mogelijk is. Teambespreking van de observatiegegevens zijn hierbij van wezenlijk belang.

In de voorschoolse voorzieningen krijgen peuters activiteiten aangeboden die gericht zijn op het stimuleren van de ontwikkelingsdomeinen taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. In de periode dat zij de voorschoolse voorziening bezoeken, worden alle kinderen minimaal drie keer geobserveerd op welbevinden en betrokkenheid en op sociaal-emotioneel, taal/geletterdheid, rekenen en motoriek. Hiervoor gebruikt de instelling een valide observatiesysteem dat is gebaseerd op de SLO-doelen.

De observaties en de registratie daarvan leiden tot een aantoonbaar gedifferentieerde en methodische aanpak in de uitvoering, waarin de talentontwikkeling van alle kinderen een plek heeft.

Observatie en registratie geven een beeld van de opbrengsten van alle inzet. Daarnaast biedt het input om de eigen werkwijze tegen het licht te kunnen houden en daar waar mogelijk/nodig te verbeteren. De vertaling van de observatiegegevens van kindniveau naar groepsniveau is een goede indicator van de inzet van het vve-programma, en kan daarmee bijdragen aan de kwaliteit ervan. Ook bieden structurele observatie en registratie de mogelijkheid tot vergelijking van meerdere groepen, locaties of wijken. Een goed observatie- en registratiesysteem leidt zo tot meetbare ontwikkelopbrengsten: de ontwikkelresultaten van de peuters en de voortgang in hun ontwikkeling.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- **Werken met een vve-programma waarbij de 4 domeinen aan bod komen. Groepen die werken met een specifiek onderwijsconcept kunnen het programma daarop aanpassen of een andere kiezen waarbij de 4 domeinen aan bod komen.**
- **Het vve-programma staat niet centraal maar de doelen. Het vve-programma is een handvat. Bij het benoemen van de doelen en realiseren daarvan wordt rekening gehouden met de doorgaande lijn. Idealiter zijn de doelen en bronnen van de Peutergroep en vroegschool gelijk (uiteraard afgestemd op leeftijd).**
- **Werken met een geïmplementeerd observatiesysteem om de ontwikkeling van kinderen te volgen op de domeinen sociaal-emotioneel, taal/geletterdheid, rekenen en motoriek, gerelateerd aan de SLO-doelen.**
- **Werken met een observatiesysteem op grond waarvan informatie op groepsniveau wordt gegenereerd.**

- **Minimaal drie keer³ een observatie met registratie van alle kinderen op de domeinen sociaal-emotioneel, taal/geletterdheid, motoriek en rekenen.**
 - **De eerste observatie met registratie vindt binnen drie maanden na binnenkomst op de Peutergroep plaats**
 - **Indien er sprake is van zorgkinderen, wordt de laatste observatie tijdig gedaan zodat de school minimaal 6 maanden de tijd heeft om onderzoek te doen in het kader van passend onderwijs.**
 - **Op groepsniveau zijn streefdoelen geformuleerd op de domeinen taal, rekenen, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling.**
 - **De groepsruimten, binnen én buiten of de speelleeromgeving is aantrekkelijk en uitdagend ingericht, waarbij rekening is gehouden met de ontwikkelingsfase van de peuters.**
 - Het didactisch handelen van de pm'er stelt jonge kinderen in staat tot leren en ontwikkelen passend bij hun ontwikkelingsfase (binnen de geldende afspraken van het bestuur) en is zichtbaar en merkbaar in de groep. Waarbij de focus ligt op de effecten van het aanbod.
 - Het pedagogisch handelen van de pm'er is ondersteunend aan en passend bij de ontwikkeling en de beleveniswereld van het jonge kind en is zichtbaar waarneembaar in de groep.
 - De pm'er is, door middel van scholing en ervaring, in staat om een beredeneerd aanbod aan te bieden en een thema rijk op te bouwen zodat aangesloten wordt bij wat het jonge kind nodig heeft waarbij het kind ten minste wordt uitgedaagd in zijn of haar taal- en rekenontwikkeling (oplopend in moeilijkheidsgraad).
 - Er is aandacht voor de veiligheid in de groep. Dit zie je terug in de mate van betrokkenheid van het jonge kind.
 - Medewerkers van de Peutergroep en vroegschool kijken regelmatig bij elkaar op de groep en wisselen uit om van elkaar te leren zodat er een cultuur ontstaat van samen leren. Ze delen kennis, geven elkaar advies, bereiden samen lessen voor, observeren elkaar en de kinderen etc.
 - SLO-doelen of de doelen uit het leerlingvolgsysteem en de methode zijn het uitgangspunt bij het beredeneerd aanbod.
 - Aantoonbare toepassing van methodisch gedifferentieerd werken, met doelen en ambities op groepsniveau, resultaten van observaties en evaluaties, daarin zichtbaar verwerkt (inzichten, beleidsmaatregelen of actiepunten en smart geformuleerde opbrengstverwachtingen).
 - Afstemming van monitorgegevens en -systeem tussen Peutergroep en vroegschool, zo mogelijk uniformering.
 - Benchmark binnen eigen organisatie of met gegevens op wijk of stedelijk niveau met concrete actie op basis van de bevindingen.
- N.B.** Ook voor vroegscholen heeft Rotterdam kwaliteitseisen gesteld aan de observatie (en andere domeinen, het document 'Resultaatafspraken'). Alle doelgroepkinderen die vroegschoolse educatie volgen, worden op ten minste vier momenten geobserveerd. Binnen drie maanden na binnenkomst op de vroegschool vindt de eerste observatie plaats. Bij instroom na de leeftijd van 4½ jaar vervalt één observatiemoment. Niet-doelgroepkinderen en kinderen die geen vve-programma volgen, worden drie keer op de vroegschool geobserveerd (begin-, eind- en tussenmeting).

³ Bij instroom na het 3e levensjaar vervalt één observatiemoment.

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je gedifferentieerd/opbrengstgericht werken in 2-4 dagdelen en vve-resultaten zichtbaar - merkbaar - meetbaar

- Welk programma wordt gebruikt, wordt het op de juiste manier gebruikt (thema's, inrichting, rijke speel- leeromgeving, kleine groepjes, ouderbetrokkenheid, omgeving etc)? Zijn de pedagogisch medewerkers hierin geschoold, wat gebeurt aan bij- en nascholing, en aan coaching op de werkvloer? Waaruit blijkt dit?
- Is er aandacht voor groepsstabiliteit (kindniveau en medewerkersniveau), welbevinden en emotionele veiligheid van kinderen, talentontwikkeling voor alle kinderen? Hoe krijgen deze onderwerpen een plek in het groepsplan?
- Wordt er met regelmaat geëvalueerd? Worden de resultaten/effecten besproken? Wordt het groepsplan op basis van evaluatie bijgesteld, worden werkwijze en ambities op basis van evaluatie bijgesteld? Waaruit blijkt dat?
- Hoe wordt het opbrengstgericht/gedifferentieerd werken afgestemd met de vroegschool? Is er afstemming en overleg, een gezamenlijke visie, plan, methode? Waaruit blijkt dat?
- Worden concrete doelen geformuleerd met betrekking tot het 'inlopen' van de achterstand van kinderen?
- Is er sprake van een heldere 'normering' in de observatie, en wordt deze gedeeld tussen Peutergroep en vroegschool?
- Is er sprake van afstemming van het observatiesysteem van Peutergroep en vroegschool, of worden daar inspanningen voor gepleegd? Hiervoor is vooraf of bij inschrijving toestemming van de ouders nodig.
- Worden de resultaten overgedragen/besproken met de vroegschool?
- Worden de 'groepsresultaten' vergeleken met andere locaties, wijken, stedelijk gemeten effecten? Hoe verhouden de eigen resultaten zich tot de afspraken op stedelijk niveau?

b. Rotterdamse A-kwaliteit

De Rotterdamse instellingen maakten begin 2016 een uitwerking van A-kwaliteit: via vier maatregelen, die betrekking hebben op de inzet van medewerkers, wordt de kwaliteit van de vve verhoogd⁴. De verschillende componenten van A-kwaliteit zijn:

- Inzet van een hbo'er als tweede medewerker of als coach
- Werken aan teamprofessionaliteit
- Opleiden 'op z'n Rotterdams'
- Invoering op maat

Inzet van hbo'ers op de groep kan bijdragen aan de kwaliteit. Ze kunnen een goede rol vervullen bij bv. planontwikkeling, contacten met de vroegschool, contacten in het kader van ouderbetrokkenheid en bij de evaluatie. Belangrijk randvoorwaarde is dat er een differentiatie in het profiel en het takenpakket is, waarmee er een optimale inzet (functiemix) van mbo- en hbo geschoolde medewerkers ontstaat. In het *Rotterdams profiel medewerker voorschoolse voorzieningen*⁵ is een breed gedeeld ambitieniveau vastgelegd voor de kwaliteit van jonge kind voorzieningen. Het biedt o.m. goede handvatten voor het inrichten van de organisatie en het toepassen van functiedifferentiatie. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling van opleiden op z'n Rotterdams: de vertegenwoordiging van alle beroepsniveaus binnen vve (mbo3 – mbo4 – AD – hbo). Het Rotterdams profiel medewerker voorschoolse voorzieningen geeft een stevige invulling aan de uitgangspunten van de Rotterdamse A-kwaliteit. Dit Rotterdams profiel is als handreiking in de bijlage opgenomen. Daarnaast is er als bijlage een overzicht toegevoegd met daarin opgenomen de IKK-coach en de ve-coach naar aanleiding van de gewijzigde wetgeving ten aanzien van de pedagogisch beleidsmedewerker (PBM). De Rotterdamse inzet van 4 uur voldoet ruim aan de wettelijke eis. Indien het aantal doelgroepkinderen volgens de wet Kinderopvang een lagere uren inzet vereist, wordt er toch minimaal 4 uur per groep (gemiddeld) ingezet. De PMB'er / coach werkt mee aan beleidsontwikkeling, verricht administratieve taken, coaching etc.

⁴ A-kwaliteit in voorschoolse voorzieningen in Rotterdam! Instellingen en opleidingen Rotterdam, maart 2016

⁵ Rotterdams profiel medewerker voorschoolse voorzieningen. Werkgroep kwaliteit voorschoolse voorzieningen in Rotterdam, maart 2017

Coaching van pedagogisch medewerkers is een waardevolle randvoorwaarde voor kwaliteit, evenals training middels het gebruik van beelden. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat combinatie van coaching en training met het gebruik van beelden het effect nog groter maakt. Belangrijk is dat de coach structureel een aantal uren op de groep aanwezig is. Coaching kan worden ingezet voor zowel individuele ontwikkeling van pedagogisch medewerkers, als voor teamleren.

Voor de kwaliteit van vve zijn niet alleen de individuele competenties/opleidingsniveaus en de mogelijkheden voor permanente educatie belangrijk. Werken aan teamprofessionaliteit is een tweede factor van betekenis. Een lerende cultuur is essentieel. Dat krijgt vorm in inhoudelijke teambesprekingen, collegiale visitaties/intercollegiale toetsing, leren vanuit de resultaten en leren van elkaar. Reflectie en zelfevaluatie, systematisch en methodisch, die vormt krijgen in een cyclisch proces: wat willen we, hoe doen we dat, doen we dat goed en stellen we doelen en/of werkwijze bij (doelen stellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen). Teamleren staat voor een lerende organisatie met een open cultuur, het lef jezelf ter discussie te stellen en de discipline om hetgeen je leert en ontwikkelt te borgen in de organisatie.

Een heldere en doordachte visie op blijvende kwaliteitsontwikkeling die op organisatie-, locatie-, groeps- en individueel niveau is uitgewerkt, is de onmisbare basis voor de verdere ontwikkeling van Rotterdamse A-kwaliteit.

N.B. In het IKK zijn o.a. afspraken opgenomen over de inzet van hbo-gechoolde medewerkers en het recht op coaching van pedagogisch medewerkers, alsmede permanente educatie als instrument voor voortdurende kwaliteitsontwikkeling. Per 1 januari 2022 is het verplicht om met een PMB'er te werken.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- **Beroepskrachten voldoen aan de eisen van vakbekwaamheid: initiële opleiding en specifieke vve-scholing**

- **Jaarlijks geactualiseerd opleidingsplan per locatie met relatie naar pedagogische visie en beleid en naar systematische verdere professionalisering⁶**
- **Een personeelsplan met daarin:**
 - a. **de beschikbare formatie per groep voor niet groepsgebonden taken, en**
 - b. **per locatie zicht op functiemix per groep via de inzet mbo'ers en hbo'ers, waarbij als minimum geldt:**
 - **hbo'er⁷ als pedagogisch medewerker op de groep; of**
 - **hbo'er als coach, minimaal gemiddeld 4 uur per week per groep; daarnaast de IKK-uren inclusief beleidstaken en administratie taken of**
 - **een mbo geschoolde pedagogisch medewerker in opleiding op hbo niveau**
- **Functiedifferentiatie door middel van functieprofielen voor mbo'ers en hbo'ers op de groep**
- **Ontwikkelingsplannen, gesprekscycli, teambesprekingen met link naar verdere professionalisering**
- **Structurele en methodische evaluatie van de kwaliteit van het opbrengstgericht werken, gekoppeld aan een PDCA-cyclus**
- **Deelname aan vormen van professionalisering die duiden op een lerende cultuur: Lerende Netwerken, VIB, Coaching, feedback op en zo nodig training in interactievaardigheden, inhoudelijke verdieping**

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je Rotterdamse A-kwaliteit zichtbaar – merkbaar – meetbaar

- **Wat is de visie van de organisatie op kwaliteitsontwikkeling op de verschillende niveaus? In hoeverre faciliteert de organisatie individuele ontwikkeling, teamleren, verdieping, implementatie en borging van nieuwe inzichten of nieuwe ontwikkelingen (individuele ontwikkelingsgesprekken en –plannen, inhoudelijke teambesprekingen, coaching op de groep, VIB, Permanente Educatie, opleidingsbeleid, anderszins)? Is hiervoor een plan van aanpak beschikbaar?**
- **Zijn de medewerkers vakbekwaam, beschikken**

⁶ In het opleidingsplan zijn op basis van inzicht in de competenties en het leer- of ontwikkelpotentieel van de medewerkers en op basis van een personeelsplanning maatregelen vastgesteld voor kwalificerende opscholing, bijscholing en professionalisering on-the-job.

⁷ Dit kan een hbo'er in opleiding zijn. Hbo-opleiding is ook AD PEP.

ze over de juiste kennis en vaardigheden om ontwikkelings- en opbrengstgericht te werken? Zijn ze in staat tot reflectie en biedt de organisatie ze hier de mogelijkheden voor? Waaruit blijkt dit?

- Zijn in de functieprofielen taken opgenomen voor de activiteiten die niet direct gebonden zijn aan de openingsuren van de groep? Zijn in de formatie per groep uren opgenomen voor werkzaamheden buiten de directe openingsuren? Hebben deze niet-groepsgebonden uren een directe relatie met de kwaliteit van vve (overleg ouders, teambesprekingen, scholing medewerkers, overleg scholen, overleg andere externe instanties etc.)?
- Is sprake van zelfevaluatie of intercollegiale toetsing / visitatie? Welke instrumenten worden daarvoor ingezet? Gebeurt dit structureel? Wat gebeurt er met de resultaten, hoe wordt dit vertaald naar de uitvoeringspraktijk en geborgd?

c. Doorgaande leerlijn

Het belang van een doorgaande leerlijn (in vve-context: tot het 7e jaar) wordt sterk onderkend. De mogelijkheden hangen sterk samen met de kwaliteit van de medewerkers en de teams, de uitwisselbaarheid van gegevens uit het observatiesysteem, de mogelijkheden van gezamenlijke planontwikkeling en de mate waarin ouderbetrokkenheid is gerealiseerd. De doorgaande lijn vraagt om structureel inhoudelijk overleg, afstemming van thema's en uitwisseling van observatiegegevens. Het vraagt ook om op maat oplossingen voor specifieke situaties.

In de samenwerking is er op organisatieniveau vaak geen één-op-één relatie. Voorschoolse voorzieningen werken met meerdere scholen samen, scholen werken met meerdere voorschoolse voorzieningen samen. Bovendien kiest de ouder uiteindelijk naar welke basisschool het kind gaat. Voor een goede doorgaande lijn zijn twee partijen nodig: de Peutergroep en de vroegschool. Er worden samenwerkingsafspraken gemaakt op de verschillende niveaus: bestuurlijk,

per locatie en in de uitvoering. In Rotterdam wordt gewerkt met een gestandaardiseerd overdrachtsdocument voor alle peuters die de overstap van voorschoolse voorziening naar de vroegschool maken.

De doorgaande lijn is maximaal zichtbaar als er een gezamenlijke visie en plan ligt.

Een gedeelde visie (hoe kijken wij naar de ontwikkeling van kinderen), concreet vertaald in beleidsontwikkeling, afstemming, overleg, gedeelde activiteiten en gezamenlijke verdere ontwikkeling. Een plan dat niet de verschillende organisaties als vertrekpunt neemt, maar het belang van optimale ontwikkelkansen voor ieder kind centraal stelt.

Voor niet-inpandige kinderdagverblijven geldt dat zij opschrijven wat wél kan. Bij meer dan 5 kinderen die doorstromen naar één school vindt warme overdracht plaats. Bij doorstroom van minder dan 5 kinderen is het digitaal doorzetten van de gegevens voldoende (alleen bij toestemming van ouders).

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- **Schriftelijk vastgelegde samenwerkings-overeenkomst of samenwerkingsafspraken met één of meerdere basisscholen met minimaal afspraken over de doorgaande leerlijn en afstemming over interne begeleiding en zorg.**
- **Concretisering van samenwerkingsafspraken in uitvoeringspraktijk.**
- **Overdracht van informatie over het vve-programma en de duur van deelname van de peuter aan dat programma (WPO art. 167, lid 3) en gebruik van het overdrachtsdocument⁸ voor alle peuters.**
- **Inspanningsverplichting voor warme overdracht van minimaal alle peuters over wie zorg is.**
- Warme (= persoonlijke) overdracht van alle peuters, met toestemming van ouders.
- Visie en ambitie inzake samenwerking geformuleerd en vertaald in concrete acties.

⁸ PCBO en RVKO maken gebruik van een eigen overdrachtsdocument, omdat zij eigen Peutergroepen hebben en een intern systeem hebben voor overdracht met daarin dezelfde informatie als de informatie in het overdrachtsdocument. Als Kijk! of Bosos wordt gebruikt, hoeft het stedelijk overdrachtsdocument ook niet gebruikt te worden, omdat de informatie hetzelfde is. Indien het zorgaddendum niet aanwezig is, dient dat toegevoegd te worden.

N.B. De kwaliteitseis om samen te werken met de basisschool is tweezijdig: voor zowel de voorschoolse voorziening als de basisschool is dit onderdeel van het waarderingskader van de IvhO. Voor het basisonderwijs is de verplichting vastgelegd in art. 167 WPO, waarin is geregeld dat de school voor kinderen in achterstandssituaties samenwerkt met voorschoolse voorzieningen op basis van gemaakte afspraken om de informatieoverdracht en een doorgaande leerlijn te garanderen. Daarnaast voeren scholen de gemaakte afspraken met de gemeente uit over te bereiken resultaten van vroegschoolse educatie uit (art. 167 WPO), evenals de afspraken uit de lokale educatieve agenda (art. 167a WPO). Voor leerlingen met extra ondersteuning werkt de school samen met het samenwerkingsverband en partners in de zorg (art. 8, vierde lid, WPO).

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je de doorgaande lijn zichtbaar - merkbaar - meetbaar

- Is er een duidelijke ambitie geformuleerd, vertaald in concrete stappen en acties?
- Is er een gezamenlijk plan en/of visie van Peutergroep en basisonderwijs? Is er een concrete vertaling van de visie op de ontwikkeling van kinderen naar beleidsontwikkeling, afstemming, overleg, gedeelde activiteiten en gezamenlijke verdere ontwikkeling? Op welke wijze wordt gezamenlijk uitvoering gegeven aan de domeinen van de IvhO?
- Bij samenwerking: is er voldoende inhoud gegeven aan de samenwerking? Op bestuurlijk, tactisch en operationeel niveau? Zijn er afspraken gemaakt over warme overdracht (kindgegevens, wenperiode, betrekken ouders), over afstemming van thema's en feesten, vve-programma's, observatiesysteem, ouderbetrokkenheid, functiemix, gezamenlijke overleggen e.d.?
- Worden ouders uitgenodigd bij de overdracht naar de basisschool? Gaat er vanuit de voorschoolse voorziening iemand mee met het kind tijdens de wenperiode?
- Zijn er mogelijkheden voor maatoplossingen bij knelpunten, zijn daarover afspraken gemaakt? Zijn de medewerkers op de hoogte van de

mogelijkheden voor maatoplossingen?

- Participeert de voorschoolse voorziening in de zorgstructuur van de basisschool? Neemt de voorschoolse voorziening deel aan een zat-overleg?
- Vindt na de overstap van het kind vanuit de school nog terugkoppeling plaats over de verdere ontwikkeling van het kind?

d. Ouderbetrokkenheid

Voor de kwaliteit en het effect van de vve is ouderbetrokkenheid van groot belang. Een stimulerende thuissituatie heeft het grootste positieve effect op de ontwikkeling van een kind. Voor ouderbetrokkenheid vormt 'educatief partnerschap' de basis. Differentiatie is belangrijk: je kunt niet alle ouders op dezelfde manier benaderen. Het gaat om het duidelijk uitspreken en onderkennen van wederzijdse verwachtingen op basis van partnerschap, samenwerking, respect voor diversiteit en de professionele dialoog. Voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid is het belangrijk dat er inzichtelijke documentatie van en over de kinderen is, dat de pedagogisch medewerkers beschikken over voldoende gespreksvaardigheden en competenties (training) en dat de ouders worden betrokken bij educatieve activiteiten in de groep en de organisatie van 'feestelijke bijeenkomsten' met ouders.

Uitgangspunt is wat de ouder nodig heeft. Het uiteindelijke doel is dat er ook in de thuissituatie met plezier een omgeving is waarin het kind zich kan ontwikkelen. Het is belangrijk dat een locatie zicht heeft op de behoeften van de ouder en het aanbod hierop aanpast. Dat betekent voor sommige ouders dat zij behoefte hebben aan digitaal contact en andere ouders misschien aan een persoonlijk gesprek. De intake is een mooi natuurlijk moment om hier aandacht aan te besteden.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- **Locatiegericht ouderbeleidsplan, dat past bij het vve-programma en aansluit bij de populatie.**
- **Vertaling van ambities in concrete acties,**

evaluatie en borging in het ouderbeleidsplan of activiteitenplan ouderbetrokkenheid.

- De aanpak 'dit leert mijn kind' is geïmplementeerd.
- Zijn er, anders dan bij het brengen en halen, op regelmatige basis gesprekken met ouders over hoe hun kind zich ontwikkelt, wat hun ervaringen en verwachtingen zijn van de groep en van de organisatie?
- Peuteractiviteiten: wat vindt het kind leuk om thuis te doen?

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je ouderbetrokkenheid zichtbaar - merkbaar - meetbaar

- Is er per locatie een werkplan of activiteitenplan voor ouderbetrokkenheid/ educatief partnerschap? Houdt dit plan specifiek rekening met de ouders van de desbetreffende locatie? Maakt ouderbetrokkenheid onderdeel uit van het Pedagogisch beleidsplan en is het een thema dat in het opleidingsplan aandacht krijgt?
- Is informatie over de ontwikkeling van het kind toegankelijk en inzichtelijk voor ouders?
- Hebben ouders een plek en een rol binnen de peuteropvang (familiemuur, organiseren van of meedoen met (educatieve) activiteiten, nieuwjaarsreceptie e.d., periodieke inloopmomenten)?
- Is er ondersteunende informatie voor ouders over bv. taalontwikkeling, tweetaligheid, educatieve activiteiten in de thuissituatie? Is onderzocht of deze informatie aansluit bij de behoefte van ouders?
- In hoeverre wordt er outreachend gewerkt, zijn er huisbezoeken, hoe wordt aangesloten gezocht bij de leefwereld van ouders?

e. Ontwikkeling, begeleiding en zorg en externe zorg

Ontwikkeling, begeleiding en zorg, externe zorg: het vertaalt zich veelal in systematisch observeren, de begeleiding daarop afstemmen, werkinstructies, protocollen, documentatie,

specifieke scholing aanwezigheid van zorgcoördinatoren, een meldcode, etc. Dat zijn allemaal zichtbare elementen die een beeld geven of er sprake is van een georganiseerde zorgstructuur. Ook helder geregeld moet zijn wanneer de overstap wordt gemaakt naar de externe zorg. Is er structureel overleg met externe zorgpartijen?

Daarmee is nog niet gezegd dat de kwaliteit van de zorgstructuur voldoende is. Wel kun je zien of er een 'sluitend' systeem is waarmee ieder kind (zo veel als mogelijk) krijgt wat nodig is. Belangrijk is dat de organisatie kan laten zien hoe ze de kinderen in beeld heeft/houdt.

Is er ook sprake van een zorgcultuur? Coaching op de werkvloer, als team werken en elkaar durven aanspreken werken ondersteunend. Veel training en informatie is nodig om er voor te zorgen dat pedagogisch medewerkers de juiste stappen weten te zetten in geval van 'opvallende' of 'afwijkende' signalen. Kindbesprekingen in teams, trainingen en inhoudelijke verdieping dragen bij aan een goede zorgcultuur.

Kwaliteitseisen

De nieuwe kwaliteitseisen worden in 2023 opgenomen als het project 'PACT' is afgerond.

Doelstelling PACT

In het najaar van 2018 gaven aanbieders van Kinderopvang Plus1 (KOPlus) signalen af aan de gemeente over een te grote zorgzwaarte. De opvang van jonge kinderen met complexe zorgvragen leidde tot een hoge werkdruk bij de medewerkers en soms onveiligheid in de groepen. In reactie op de signalen van de KOPlus over een te grote zorgzwaarte heeft de gemeente het initiatief genomen om samen met de KOPlus en relevante veldpartijen een brede analyse te maken van de knelpunten en mogelijke oplossingen. Omdat de problematiek van de KOPlus niet op zichzelf staat, maar is gepositioneerd tussen de reguliere kinderopvang en de specialistische jeugdhulp in, is breder gekeken naar de samenhang tussen deze drie domeinen om tot duurzame oplossingen te komen. Aan de hand van concrete innovatieve verbetervoorstellen, bestemd voor de hele keten, is het implementatieplan 'PACT Jonge Kind' opgesteld. In 2021 en 2022 wordt

het implementatieplan uitgevoerd. Begin 2023 wordt een beslissing genomen over stedelijke implementatie.

De beleidsambitie van het Pact Jonge Kind is het realiseren van snelle en slimme samenwerking van de reguliere kinderopvang, KOPlus en jeugdhulp om elk kind met een ontwikkelingsachterstand direct op de meest passende plek te kunnen plaatsen en effectieve hulp te bieden. Zodat zoveel mogelijk kinderen met zorgvragen kunnen uitstromen naar onderwijs en reguliere kinderopvang, in plaats van naar jeugdhulp.

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je ontwikkeling, begeleiding en zorg zichtbaar - merkbaar - meetbaar

- Is er een 'sluitend' systeem om kinderen die opvallen de juiste zorg te kunnen bieden? Heeft de organisatie alle kinderen goed in beeld? Waaruit blijkt dat?
- Is er voldoende deskundigheid binnen (of buiten) de organisatie beschikbaar tot wie pedagogisch medewerkers zich kunnen wenden, bijvoorbeeld een vast contactpersoon bij CJG of een vaste voorschools maatschappelijk werker) Is die deskundigheid voldoende laagdrempelig en toegankelijk?
- Zijn er afspraken met jeugdhulporganisaties over begeleiding op de groep, bijvoorbeeld voor logopedie, fysiotherapie, ondersteuning bij gedragsproblemen?
- Zijn de pedagogisch medewerkers voldoende toegerust om adequaat te handelen als daar in het kader van zorgkinderen aanleiding toe is? Vindt op regelmatige basis scholing en vaardigheidstraining plaats, bijvoorbeeld op gesprekstechnieken om handelingsverlegenheid te doorbreken of via een themabijeenkomst i.s.m. CJG?
- Is het onderwerp onderdeel van teambesprekingen, intercollegiaal overleg? Is er voldoende aanspreekcultuur of wordt daaraan gewerkt en zo ja hoe?
- Is er duidelijkheid over de zorg die de organisatie zelf kan bieden of organiseren en de overdracht naar meer gespecialiseerde zorg als daartoe aanleiding is?

- Is er, naast een goede zorgstructuur, ook merkbaar sprake van een zorgcultuur? Waaruit blijkt dat?
- Is er aparte aandacht voor zorgkinderen bij de overgang naar het basisonderwijs? Zijn er specifieke afspraken, richtlijnen of protocollen voor deze situaties?
- Wordt de voorschools maatschappelijk werker geconsulteerd en ingezet als de ontwikkeling van een kind daartoe aanleiding geeft?

f. Kwaliteitszorg en ambitie

In de context van de vve zijn coördinatie, evaluatie, resultaatmeting, planmatig verbeteren en borging van de kwaliteit de grote noemers die de Inspectie van het Onderwijs hanteert onder kwaliteitszorg. Het gaat daarbij niet zozeer om protocollen, procedures e.d., maar vooral om de koppeling van kwaliteitszorg en ambitie. De Peutergroep heeft doelen geformuleerd vanuit een maatschappelijke opdracht Er vindt regelmatig en systematisch een evaluatie plaats. Op basis daarvan worden de doelen bijgesteld en de uitvoering verbeterd. Dat vraagt om een transparante structuur en een professionele en integere cultuur, waarin ruimte is voor de dialoog met interne en externe belanghebbenden.

Kwaliteitszorg is geen doel op zich, het is verbonden aan de inhoudelijke doelstellingen van vve. De kwaliteitscultuur is van belang: is het zichtbaar, hoorbaar, merkbaar? Goede parameters voor kwaliteitszorg zijn zelfevaluatie en reflectie. Is er sprake van een reflectieve, lerende cultuur? Daar zijn instrumenten bij nodig: een beeld van persoonlijke competenties, teamcompetenties, ontwikkelplannen (pop), etc. In een lerende organisatie wordt (interdisciplinair) besproken hoe de kwaliteit van de uitvoeringspraktijk ervoor staat. Daarbij is zichtbaar hoe kwaliteit geborgd wordt in het dagelijks handelen. Kwaliteitszorg is zorgen voor kwaliteit.

Het waarderingskader voorschoolse educatie van de IvhO⁹ biedt veel handvatten voor de toetsing van de kwaliteitszorg en ambitie. Het is ook een uitstekend instrument om met zelfevaluatie in je eigen teams aan de slag te gaan.

⁹ Het waarderingskader voorschoolse educatie is opgenomen in het Onderzoekskader voor het toezicht op voorschoolse educatie en primair onderwijs, Inspectie van het Onderwijs, oktober 2016. <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2016/10/17/onderzoekskader-2017-po-en-vve>

Continu werken aan de verbetering van het opbrengstgericht werken; het vraagt om systematisch en methodisch evalueren. De gemeente Rotterdam onderzoekt de mogelijkheden om een bepaalde mate van uniformering aan te brengen in de instrumenten, waarmee de instellingen zelf de kwaliteit van hun uitvoeringspraktijk evalueren.

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je kwaliteitszorg en ambitie zichtbaar - merkbaar - meetbaar

Zelfevaluatie aan de hand van het Waarderingskader voorschoolse educatie van de Inspectie van het Onderwijs.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- Formulering van verbetermaatregelen op basis van de ontwikkelingsresultaten die op groeps- en locatieniveau worden bereikt.
- Structurele en methodische evaluatie van de kwaliteit van de uitvoering gekoppeld aan PDCA-cyclus.
- Deelname aan vormen van professionalisering die duiden op een lerende cultuur: Lerende Netwerken, VIB, coaching, feedback op en zo nodig training in interactievaardigheden, inhoudelijke verdieping.

Meer informatie

Er is veel ondersteunende informatie en materiaal beschikbaar. Veel informatie kun je vinden op www.onderwijs010.nl.

Een heel bruikbaar brondocument is de Werkinstructie Toezichtkader vve-locaties (IvhO, maart 2014). Dit toezichtkader is vanaf 1 januari 2018 niet meer van kracht, maar het biedt goede handvatten om zelf om je eigen locaties onder de loep te nemen.

Bijlage

Schematische weergave inzet PBM'er

Huidige situatie vanaf 2019 tot 2022			Nieuwe situatie vanaf 2022	Nadere toelichting
Eisen	Wet IKK - pedagogisch beleidsmedewerker / coach (PBM IKK)	Subsidie VE eis = Inzet hbo'er in VE-groep (functiemix) of inzet hbo coach met VE kennis (boven formatie)	De wettelijke PBM IKK eisen blijven hetzelfde. Nieuw is een aanvullende VE IKK kwaliteitseis: de wettelijke eisen voor inzet PBM VE	Wat voorheen een subsidie-eis was wordt een wettelijke eis. De 'oude subsidie VVE Kwaliteitsnorm' van 4 uur per groep per week is toereikend om aan de nieuwe PBM VE IKK urennorm van 10 uur per jaar per doelgroepkind, te voldoen. In de huidige bekostigingswijze (GOAB) is al rekening gehouden met deze kosten. De financiering middels subsidie en de huidige VE norm (inzet hbo'er 4 u pw per groep) kan voortgezet worden.
Uren	Rekenformule per houder: 50 uur x het aantal geregistreerde kindercentra op peildatum 1 januari + 10 uur x aantal fte pm'ers (inclusief invalkrachten). Ureninzet flexibel per houder: geen minimum per locatie, groep of beroepskracht.	Rotterdamse subsidie-eis: 4 uur per week per groep inzet van hbo'er (functiemix) of inzet hbo coach met VE kennis (boven formatie).	De eisen PBM (beleid en coaching IKK) blijven hetzelfde. Daar komt bij de PBM VE IKK regel. Rekenformule is: 10 uur per doelgroepeuter per locatie per jaar (peildatum 1 januari). Ureninzet is flexibel binnen de locatie en mag verschillen per VE-groep.	Concreet vanaf 2022 - Beleidsuren PBM IKK: 50 uur x het aantal geregistreerde kindercentra op 1 januari - Coaching PBM IKK: iedere pm'er ontvang een vorm van coaching: 10 uur x aantal fte pedagogisch medewerkers (flexibel inzetbaar) - PBM VE IKK: rekenregel (10 uur per doelgroepeuter per locatie). De houder dient in het pedagogisch beleidsplan te beschrijven hoe de inzet van de PBM in de VE wordt vormgegeven. Voorbeeld PO: door inzet van een hbo'er in of boven formatie op de VE-groep (4 uur per week per groep) x 40 weken = 160 uur per jaar. Dat staat gelijk aan de rekenregel PBM VE IKK van 16 doelgroepkinderen (x 10 uur) = 160 uur per jaar.
Opleidingseisen	Kwalificatie pedagogisch beleidsmedewerker: hbo werk- en denkniveau of mbo 4 met aanvullende scholing volstaat ook. Kwalificatie pedagogisch beleidsmedewerker en coaching: kwalificatie eisen zoals opgenomen in de functieboeken van de cao's.	VE *coach heeft afgeronde hbo-opleiding en daarbij aanvullend kennis van VE programma	De PBM IKK norm voor een gekwalificeerde coach (boven formatie) is minimaal mbo 4 niveau aangevuld met een gerelateerde coaching opleiding (0-13 jaar). Wanneer de coach als meewerkend pm'er op de groep wordt ingezet zijn ook (opleidings) eisen die gelden voor de beroepskracht VE van toepassing (artikel 3).	Er zijn in de cao 3 functies opgenomen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Pedagogisch beleidsmedewerker/ coach (PBM) of de functie opgesplitst, namelijk: 2. Pedagogisch beleidsmedewerker 3. Pedagogisch coach * De opleidingseis van de gemeente Rotterdam (A-Kwaliteit) kent een hogere kwaliteitseis, namelijk: hbo'er (of Ad PEP) met aanvullende VE-kennis.

Gemeente
Rotterdam